

PRACE NAUKOWE

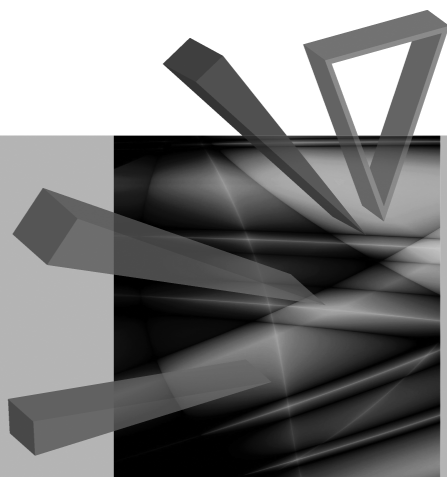
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

320

Gospodarka przestrzenna Uwarunkowania ekonomiczne, prawne i samorządowe

Redaktorzy naukowci

Jacek Potocki

Jerzy Ładysz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-347-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Bartosz Dąbrowski: Uwarunkowania prawne i przestrzenne realizacji inwestycji w postaci parku solarnego.....	11
Katarzyna Domańska, Anna Iwanicka: Konkurencyjność przedsiębiorstw mleczarskich a kryzys gospodarczy na przykładzie województwa lubelskiego.....	20
Marcin Jurewicz: Źródła finansowania działalności izb gospodarczych	31
Marcin Kalinowski: Kontrakt wyborczy czy artykulacja interesów? Dylematy kształtowania polityki gospodarczej na szczeblu lokalnym	38
Alina Kulczyk-Dynowska: Kształcenie w zakresie wiedzy ekologicznej a zrównoważony rozwój regionu.....	46
Henryk Łabędzki: Kapitał ludzki i społeczny na przygranicznych obszarach wiejskich w południowo-zachodniej Polsce.....	56
Magdalena Łyszkiewicz: Kontrola zarządcza w jednostkach samorządu terytorialnego w świetle polskich uregulowań prawnych	67
Piotr Maleszyk: Specyfika lubelskiego rynku pracy.....	80
Karol Mroziak: Zmiany jakości życia mieszkańców w gminie wiejskiej podlegającej suburbanizacji.....	91
Ciechosław Patrzalek, Maria Heldak: Rola rzeczoznawcy majątkowego w gospodarowaniu gminnym zasobem nieruchomości	102
Andrzej Pawlik: Klasyfikacja województw pod względem poziomu innowacyjności.....	111
Agnieszka Perzyńska: Marka w marketingu terytorialnym	120
Jan Polski: Ekonomiczne znaczenie ładu przestrzennego w regionie	128
Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska: Przekształcenia bazy ekonomicznej Wrocławia.....	137
Adam Przybyłowski: Strategie regionalne polskich województw w obszarze zrównoważonego rozwoju i transportu	145
Małgorzata Rogowska: Koncepcja kreatywnego miasta w teorii i praktyce.	156
Anna Romanów-Struzik: Analiza postępów w procesie kontraktacji i wydatkowania w ramach PO KL w latach 2007-2010	166
Łukasz Satola: Zróżnicowanie wykorzystania funduszy Unii Europejskiej w układzie centrum – peryferia	176
Agnieszka Stacherzak, Maria Heldak: Przemiany funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska w latach 1996-2010	186
Alina Walenia: Kierunki i cele polityki rozwoju regionalnego Podkarpacia w latach 2007-2013	196

Magdalena Wiśniewska: Współpraca międzysektorowa na rzecz dynamizacji procesów innowacyjnych.....	207
Dariusz Zawada: Miasto jako produkt skumulowany	216
Adam Zydrón, Piotr Szczepański: Ekonomiczne implikacje decyzji planistycznych a kształtowanie struktury przestrzennej gminy Luboń	226

Summaries

Bartosz Dąbrowski: Legal and spatial conditions of performance of solar farm investment.....	19
Katarzyna Domańska, Anna Iwanicka: The competitiveness of dairy enterprises and economic crisis (on the example of Lublin Voivodeship) .	30
Marcin Jurewicz: Sources of financing of the activity of chambers of commerce	37
Marcin Kalinowski: Electoral contract or articulation of interest? Dilemmas of forming of economic policy on the local level	45
Alina Kulczyk-Dynowska: Education in the field of ecological knowledge and sustainable development of the region.....	55
Henryk Łabędzki: Human and social capital on borderland rural areas in south western Poland	66
Magdalena Łyszkiewicz: Management control in local government in the light of Polish legislature	78
Piotr Maleszyk: Characteristics of the labour market in Lublin Voivodeship	90
Karol Mroziak: Changes of quality of life in a rural community undergoing suburbanization.....	101
Ciechosław Patrzalek, Maria Heldak: The role of the expert in real estate in the management of communal property resources	110
Andrzej Pawlik: The classification of innovation level in voivodeships.....	119
Agnieszka Perzyńska: Brand in territorial marketing.....	127
Jan Polski: Economic meaning of spatial order in region.....	136
Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska: Transformation of Wrocław economic base	144
Adam Przybyłowski: Sustainable development and transport in the Polish voivodeships strategies	155
Małgorzata Rogowska: Creative city concept in theory and practice.....	165
Anna Romanów-Struzik: Progress analysis in the process of contracting and spending under Human Capital Operational Programme in the period 2007-2010.....	175
Łukasz Satola: The differences in the use of the European Union funds in the centre – peripheries system	185

Agnieszka Stacherzak, Maria Heldak: Functional transformation in rural areas of Lower Silesia in the years 1996-2010.....	195
Alina Walenia: Directions and aims of the regional development policy for the region of Podkarpacie in the years 2007-2013.....	206
Magdalena Wiśniewska: Fostering innovation processes through inter-sectoral cooperation	215
Dariusz Zawada: City as a cumulative product	225
Adam Zydróż, Piotr Szczepański: Economic implications of planning decisions and shaping spatial structure of Luboń community	236

Alina Walenia

Uniwersytet Rzeszowski

KIERUNKI I CELE POLITYKI ROZWOJU REGIONALNEGO PODKARPACIA W LATACH 2007-2013

Streszczenie: Integracja Polski z UE to nowe możliwości rozwojowe województwa podkarpackiego. Potrzeba prowadzenia w tym województwie polityki regionalnej wynika z dużego wewnętrznego zróżnicowania rozwoju społecznego i gospodarczego tego obszaru oraz ze znacznych różnic pomiędzy pozostałymi regionami w kraju. Region Podkarpacia, zróżnicowany pod względem warunków ekonomicznych, społecznych i gospodarczych, posiada duży potencjał wytwórczy i ekonomiczny. W związku z powyższymi uwarunkowaniami istotnym problemem jest określenie kierunków i celów polityki rozwoju tego regionu. Dlatego też podjęte zostały w tym zakresie badania, aby podsumować i wskazać efekty polityki spójności w kończącym się okresie programowania 2007-2013.

Słowa kluczowe: rozwój regionalny, środki UE, innowacyjność, strategia rozwoju, polityka spójności UE.

1. Wstęp

Polityka rozwoju regionalnego Podkarpacia stanowiąca integralną część polityki rozwoju kraju jest wspierana przez fundusze UE z zastosowaniem zasady współfinansowania przez środki pochodzące z budżetu centralnego i budżetów samorządów terytorialnych oraz innych podmiotów publicznych i prywatnych. Integracja Polski z UE to nowe możliwości rozwojowe województwa podkarpackiego. Potrzeba prowadzenia w nim polityki regionalnej wynika z dużego wewnętrznego zróżnicowania rozwoju społecznego i gospodarczego tego obszaru oraz ze znacznych różnic pomiędzy pozostałymi regionami w UE. Region Podkarpacia, zróżnicowany pod względem warunków ekonomicznych, społecznych i gospodarczych, posiada duży potencjał wytwórczy i ekonomiczny. Dysproporcje te wynikają m.in. z peryferyjnego położenia, niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury, niekorzystnej struktury gospodarki z dominacją rozdrobnionego rolnictwa oraz niskiego poziomu kwalifikacji zawodowych ludności. Rozwój regionalny województwa podkarpackiego jako obszaru najslabiej rozwiniętego to m.in. poprawa poziomu życia jego mieszkańców oraz zniwelowanie różnic strukturalnych występujących pomiędzy pozostałymi regionami.

W związku z powyższym istotnym problemem jest przedstawienie kierunków i celów polityki rozwoju regionalnego. Celem artykułu – opartego na analizie dokumentów programowych Podkarpacia – jest określenie, czy kierunki i cele rozwoju społeczno-gospodarczego Podkarpacia pozostawały zgodne z założeniami dokumentów programowych, tj. z Regionalną Strategią Innowacyjności i Strategią Rozwoju Regionalnego. Kolejnym celem było ukazanie, czy potencjał regionu podkarpackiego jest odpowiedni do realizacji założeń tych dokumentów, z uwzględnieniem wdrażania zasad polityki spójności i jej wpływu na konkurencyjność regionu.

2. Programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 jest podstawowym dokumentem programowym samorządu województwa, opracowanym według obowiązujących w Polsce i UE zasadach programowych rozwoju regionalnego. Stanowi podstawę opracowania programów wojewódzkich, wieloletnich programów inwestycyjnych oraz kontraktu wojewódzkiego, a także jest dokumentem niezbędnym dla pozyskiwania i zarządzania funduszami UE. Strategia określa najważniejsze dziedziny aktywności województwa, którymi są: kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców; pobudzanie aktywności gospodarczej; podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa; racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń; kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Głównym celem zapisanym w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego jest przyspieszenie rozwoju i strukturalnego dostosowania Podkarpacia oraz poprawa poziomu życia jego mieszkańców. Cel ten powinien być osiągnięty przede wszystkim poprzez przeciwdziałanie marginalizacji regionu przy równoczesnym podnoszeniu jego konkurencyjności. Proces rozwoju regionu wdrażany jest z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju sieci ośrodków miejskich i obszarów wiejskich województwa. Ramy strategii stanowi 6 priorytetów, wynikających z wizji rozwoju i obejmujących następujące pola strategiczne:

Priorytet 1. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz modernizacja strukturalna rolnictwa.

Priorytet 2. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu konkurencyjności jako podstawa rozwoju gospodarczego i przeciwdziałania bezrobociu, rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

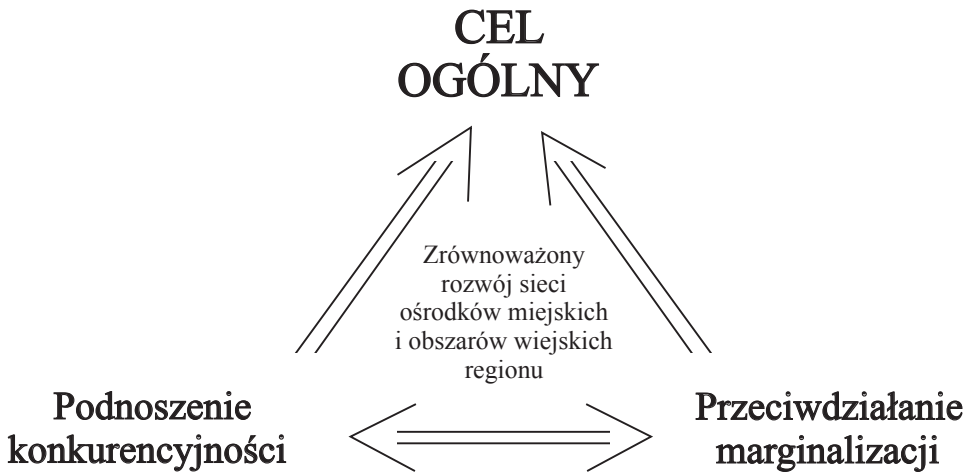
Priorytet 3. Rozwój kultury i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jako warunek podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego.

Priorytet 4. Zbudowanie systemu gwarantującego wzrost kapitału ludzkiego województwa, zgodnie ze współczesnymi trendami rozwoju cywilizacji.

Priorytet 5. Modernizacja podstawowego układu komunikacyjnego województwa oraz rozwój infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodnej i ochrony środowiska.

Priorytet 6. Rozwój współpracy gospodarczej z Ukrainą i Słowacją oraz współpracy międzynarodowej z regionami innych krajów.

Sformułowana w strategii regionalnej wizja rozwoju województwa podkarpackiego opisuje przyszły pożądaný stan – uzasadniony aspiracjami społeczności regionalnej – do którego osiągnięcia zmierza polityka rozwoju samorządów terytorialnych w regionie. Celem ogólnym Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego jako obszaru słabiej rozwiniętego jest przyspieszenie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionu oraz poprawa poziomu życia jego mieszkańców. Dla osiągnięcia celu ogólnego niezbędne jest przeciwdziałanie marginalizacji dużych środowisk społecznych oraz równoczesne podnoszenie konkurencyjności Podkarpacia (rys. 1).

Rys. 1. Misja rozwoju województwa podkarpackiego

Źródło: opracowanie własne, na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego.

Procesami marginalizacji dotkniętych jest wiele środowisk (szczególnie na obszarach wiejskich), w dużym stopniu wyłączonych z uczestniczenia w efektach procesów rozwojowych kraju. Zjawisko pogłębiającej się marginalizacji regionu określane jest dużym odsetkiem ludności wiejskiej (ok. 50%) utrzymującej się ze źródeł niezarobkowych (renty, emerytury, zasiłki). Polityka rozwoju województwa powinna zmierzać do zahamowania i odwrócenia tych procesów.

Podnoszenie konkurencyjności oznacza dla województwa podkarpackiego równoczesne: przyspieszenie procesów i skuteczną restrukturyzację tradycyjnych przemysłów i ośrodków przemysłowych, rozwój i wzmocnienie funkcji metropolitalnych

stolicy regionu, eliminację luki infrastrukturalnej i zwiększenie stopnia urbanizacji regionu, przy jednoczesnym wzmocnieniu roli i atrakcyjności inwestycyjnej miast średniej wielkości. Efektem prawidłowego wskazania priorytetów rozwoju oraz ich wdrażania powinno być osiągnięcie przez województwo podkarpackie przyszłej pozycji w gronie średnio rozwiniętych obszarów kraju.

3. Przyszła pozycja województwa podkarpackiego w gronie średnio rozwiniętych obszarów kraju

Przeprowadzona analiza bieżącej oceny sytuacji województwa podkarpackiego, obejmująca ocenę realizacji założeń strategii rozwoju – z uwzględnieniem tempa poziomu rozwoju i czynników warunkujących ten proces – wskazuje, że województwo podkarpackie znajdzie się w dłuższym czasie w gronie województw średnio rozwiniętych¹. Pożądane kierunki zmian mające na celu umocnienie Podkarpacia wśród pozostałych regionów Polski i zakwalifikowanie do grupy średnio rozwiniętych regionów w kraju dotyczą następujących obszarów²:

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości; zasoby ekonomiczne województwa to małe i średnie firmy oferujące wysoko przetworzone produkty, również w dziedzinie przetwórstwa rolno-spożywczego;
- wysoka kultura upraw na terenach czystych ekologicznie, promowanie gospodarstw rodzinnych i spółdzielni producentów stanowiących podstawę rolnictwa w regionie; stworzenie systemu rynkowego obejmującego produkcję żywności ekologicznej; przetwórstwo, usługi i dystrybucję;
- znaczący udział w turystyce (w tym agroturystyce) krajowej i międzynarodowej poprzez zwiększenie konkurencyjności turystycznej oraz skali ruchu turystycznego;
- szeroka sieć profesjonalnie zorganizowanych przejść granicznych województwa będzie bramą na wschód i południe;
- potencjał demograficzny, większy niż przeciętnie w kraju, który będzie wynikać z większej dynamiki demograficznej;
- uczelnie wyższe i środowisko naukowo-badawcze;
- dobrze zorganizowana sieć komunikacyjna i telekomunikacyjna oraz regularne połączenia lotnicze krajowe i międzynarodowe, zintegrowane z europejskimi korytarzami transportowymi;
- kultywowanie tradycji i zwyczajów minionych pokoleń, przy równoczesnym skutecznym wprowadzaniu nowoczesnych form rozwoju i procesów innowacyjnych.

¹ Z. Olesiński, *Zarządzanie w regionie Polska – Europa – Świat*, Difin, Warszawa 2010, s. 278-279.

² *Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020*, Rzeszów 2006.

4. Regionalna Strategia Innowacyjna w kontekście polityki regionalnej i jej wpływ na konkurencyjność Podkarpacia

Innowacyjność jest jednym z kluczowych obszarów działalności w UE, zgodnie ze Strategią Lizbońską oraz z dokumentem programowym Europa 2020, wytyczających kierunki rozwoju UE. Najważniejszą przesłanką działalności innowacyjnej w regionach jest wzrost konkurencyjności tych obszarów³. Kluczowe znaczenie w rozwoju regionów odgrywają tzw. endogeniczne czynniki wzrostu, w tym poziom kwalifikacji społeczności regionalnej i lokalnej oraz rozwinięta infrastruktura przedsiębiorczości i transferu technologii. Zasoby endogeniczne regionu to: potencjał badawczo-rozwojowy, jakość kapitału ludzkiego, potencjał innowacyjny, potencjał organizacyjny.

W ocenie wdrażania polityki regionalnej szczególnie istotne pozostają mierniki rozwoju działalności innowacyjnej regionu, określające poziom wykorzystania grupy czynników ekonomicznych, prawnych i społecznych; należą do nich⁴:

- udział PKB regionu w gospodarce narodowej, który przedstawia ogólną kondycję gospodarczą regionu;
- stopień zatrudnienia w usługach i przemyśle (w sektorach najbardziej podatnych na innowacje);
- reakcje otoczenia (np. potencjalnych odbiorców) na innowacje;
- elastyczność w strukturach organizacyjnych w przedsiębiorstwie czy regionie;
- elastyczność uregulowań prawnych.

W celu wdrożenia działalności innowacyjnej w regionie, a tym samym podniesienia jego konkurencyjności opracowane zostały regionalne strategie innowacji i transferu wiedzy. W dokumentach tych innowacyjność traktowana jest jako podstawowy czynnik wzrostu gospodarczego regionów⁵. Główną determinantą innowacyjności są nakłady na działalność badawczo-rozwojową i merytoryczno-finansową, współpraca podmiotów publicznych i prywatnych, liczba i intensywność badań naukowych podejmowanych w ośrodkach naukowych i szkołach wyższych. Istotne wskaźniki to: zdolności w zakresie transferu technologii, w tym środki finansowe na zakup i modernizację istniejących rozwiązań, skłonność przedsiębiorstw do inwestowania, poziom i rodzaj lokowanych w regionach bezpośrednich inwestycji zagranicznych⁶.

³ I. Świerczewska, *Rola innowacji w procesie wzrostu gospodarczego*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2010, s. 159-161.

⁴ I. Pietrzyk, *Konkurencyjność regionów w ujęciu Komisji Europejskiej*, [w:] *Polityka regionalna i jej rola w podnoszeniu konkurencyjności regionów*, red. M. Klamut, L. Cybulski, Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2010, s. 176.

⁵ B. Winiarski, *Konkurencyjność regionów – polityka regionalna – uwarunkowania makroekonomiczne*, [w:] *Problemy transformacji struktur regionalnych i konkurencyjności regionów w procesie integracji europejskiej*, red. A. Klasik, Z. Ziolo, Wydawnictwo WSiZ Rzeszów 2009, s. 325-326.

⁶ M. Klepka, *Raport z inwentaryzacji Regionalnych Strategii Innowacji (RSI) w Polsce*, PARP Warszawa 2010, s. 79.

Do zadań samorządu województwa, zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, należy m.in. podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa, a także wspieranie rozwoju nauki, współpracy między sferą nauki i gospodarki oraz popieranie postępu technologicznego i innowacji. Regionalna Strategia Innowacji (RSI) Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013 to strategiczny dokument wytyczający drogę tego regionu do przekształcenia w region innowacyjny. W strategii tej przyjęto cele opracowane zgodnie z wizją i misją województwa. Za cel główny obrano budowanie skutecznego i sprawnego regionalnego systemu innowacji dla osiągnięcia trwałego zrównoważonego rozwoju regionu⁷. Podstawowy zakres działania RSI obejmuje:

- transfer technologii na rzecz podmiotów funkcjonujących na terytorium regionu z trzech źródeł: państw o wyższym poziomie innowacyjności gospodarki, regionów o wyższym poziomie rozwoju (w przypadku regionów adaptacyjnych z regionów innowacyjnych) oraz instytucji naukowo-badawczych do przedsiębiorstw (głównie MŚP);
- merytoryczne i finansowe wspieranie wdrażania przedsięwzięć innowacyjnych;
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej i regionalnej;
- rozwój kapitału ludzkiego i organizacyjnego, tj. kapitału intelektualnego, w regionie⁸.

Wspieranie polityki innowacyjności stanowi istotny priorytet w okresie programowania polityki strukturalnej Unii Europejskiej w latach 2007-2013.

5. Potencjał innowacyjny oraz infrastruktura badawczo-rozwojowa a transfer wiedzy w województwie podkarpackim

Kluczowymi czynnikami decydującymi o konkurencyjności gospodarki regionalnej są wysoka innowacyjność przedsiębiorstw oraz skuteczne i efektywne wykorzystanie przez sektor przemysłu wiedzy i badań naukowych. Jednym z podstawowych wskaźników innowacji jest zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej. W latach 2005-2010 na 1000 osób aktywnych zawodowo przypadało średnio 1-2 pracowników naukowo-badawczych. Był to wskaźnik niższy od średniej krajowej wynoszącej 4,5⁹. Korzystne cechy sektora badawczo-rozwojowego w województwie podkarpackim to struktura nakładów na działalność B+R kształtująca się podobnie jak w pozostałych regionach, tj. wyraźnie przeważają środki ze źródeł pozabudżetowych. W województwie podkarpackim nakłady na B+R finansowane są głównie przez przedsiębiorstwa, jednak wielkość tych nakładów była niewielka

⁷ Dane społeczno-gospodarcze – działalność innowacyjna wg regionów, GUS, Warszawa 2010.

⁸ K. Poznańska, *Podnoszenie konkurencyjności regionów poprzez wspieranie innowacji małych i średnich przedsiębiorstwach*, [w:] *Wiedza, innowacyjność, przedsiębiorczość a rozwój regionów*, red. A. Jewtuchowicz, Wydawnictwo UE, Łódź 2009, s. 94-96.

⁹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2007.

i stanowiła ok. 2% nakładów na działalność badawczo-rozwojową w Polsce (10. pozycja w kraju)¹⁰. Zjawisko to informuje o niedostatecznej współpracy pomiędzy przemysłem a sektorem naukowo-badawczym oraz informuje o strukturalnej słabości tego sektora w województwie podkarpackim (tab. 1).

Tabela 1. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie podkarpackim

Wyszczególnienie	Lata					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wydatki ogółem w mln zł, w tym:	122,8	101,6	118,9	115,4	104,1	131,6
środków budżetowe	20,1	26,5	22,9	27,6	28,6	39,2

Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl.

Struktura wydatków na działalność innowacyjną w województwie podkarpackim wskazywała na znaczny ich udział, wynoszący ponad 60%, z przeznaczeniem na prace rozwojowe. Wskaźnik ten informuje o zaangażowaniu sektora nauki na rzecz gospodarki województwa podkarpackiego¹¹. Wyrazem innowacyjności firm jest także wdrażanie przez nie systemów zarządzania jakością, zgodnych z wymogami norm UE i prowadzących do uzyskania przez firmy odpowiednich certyfikatów dla systemów zarządzania i innych. Sytuacja w tym zakresie w województwie podkarpackim nie jest zadawalająca, pomimo postępu w ostatnich latach¹².

W infrastrukturze rozwojowej stanowiącej bazę działań proinnowacyjnych w regionie istotną rolę odgrywają ośrodki badawcze wyższych uczelni współpracujące z sektorem przedsiębiorstw. Dzięki kooperacji następuje dyfuzja innowacji i transfer technologii. Przykładem takiej współpracy w województwie podkarpackim jest Stowarzyszenie Dolina Lotnicza, skupiająca duże przedsiębiorstwa, których liderem jest WSK-PZL Rzeszów SA i kooperujące z mini firmy małe oraz średnie¹³.

Dla realizacji głównych przesłanek RSI, a zwłaszcza rozwoju innowacyjności niezbędne jest wsparcie ze środków z budżetu UE.

6. Bilans strategiczny potencjału rozwojowego Podkarpacia

Bilans strategiczny potencjału rozwojowego województwa podkarpackiego scharakteryzowany został w Strategii Rozwoju Regionalnego i Regionalnej Strategii Innowacji. Badania Instytutu Gospodarki WSiIZ¹⁴ potwierdziły, że województwo pod-

¹⁰ *Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego...*

¹¹ Z. Olesiński, wyd. cyt., s. 218.

¹² GUS – Bank Danych Regionalnych 2010.

¹³ *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2004.

¹⁴ Raport Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Instytut Badania Gospodarki Rynkowej, Rzeszów 2010.

karpackie dysponuje wewnętrznym potencjałem i atutami umożliwiającymi wzrost aktywności gospodarczej mającej na celu podniesienie poziomu życia mieszkańców. Do najważniejszych potencjałów Podkarpacia, jak wykazała analiza, zostały zaliczone:

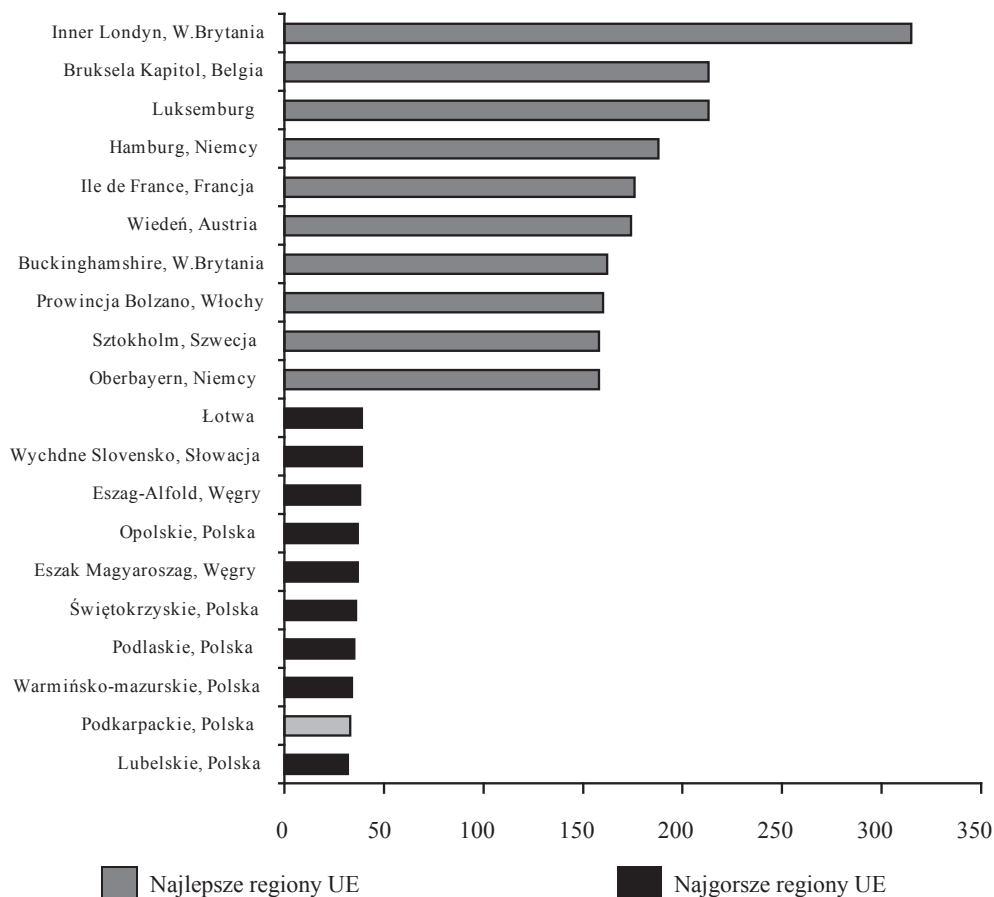
- zasoby i walory przyrodnicze, w tym krajobrazowo-uzdrowiskowe Karpat i Pogórza, bogactwo cennych miejsc dziedzictwa kultury jako podstawa budowy silnego sektora turystyczno-rekreacyjnego, który może stać się źródłem dodatkowych dochodów mieszkańców;
- potencjał i kultura techniczna przedsiębiorstw przemysłu elektromaszynowego, chemicznego i rolno-spożywczego oraz możliwości jego restrukturyzacji, w połączeniu z potencjałem badawczo-rozwojowym środowiska akademickiego jako podstawa wzrostu innowacyjności i budowania atrakcyjności inwestycyjnej gospodarki województwa;
- potencjał demograficzny, w tym dobrze rozwinięte szkolnictwo średnie oraz rosnąca liczba studentów, jako podstawa budowania konkurencyjności regionu i rozwoju przedsiębiorczości;
- wysoka jakość środowiska naturalnego wpływająca na jakość życia mieszkańców.

Niedoinwestowanie w infrastrukturze komunikacyjnej oraz w ochronie środowiska to przyczyna relatywnie niskiej konkurencyjności województwa w porównaniu z regionami o zbliżonym profilu społeczno-gospodarczym. W otoczeniu Podkarpacia wyszczególnione zostały korzystne czynniki zewnętrzne – ich odpowiednie wykorzystanie to przyspieszenie rozwoju województwa. Szczególnie istotne jest wdrażanie założeń polityki strukturalnej i pełna absorpcja funduszy UE. Za podstawę przyznawania środków z funduszy strukturalnych służą statystyki publikowane przez Eurostat, tzw. mierniki bogactwa poszczególnych regionów UE, określane dochodem PKB na mieszkańca niższym od 75% średniej unijnej. Pięć polskich województw – lubelskie, podkarpackie, warmińsko-mazurskie, podlaskie, świętokrzyskie – to najbiedniejsze regiony UE.

Województwo podkarpackie odróżnia się od pozostałych regionów UE, szczególnie poziomem dochodów oraz warunków życia. Mieszkaniec województwa podkarpackiego wytwarza przeciętnie 44% PKB przeciętnego w UE. Około 10-krotna różnica w wielkości PKB wskazuje na istotne różnice w poziomie rozwoju gospodarek regionalnych naszego kraju w stosunku do państw UE (rys. 2).

Wiodącą rolę w dynamizowaniu regionu Podkarpacia odgrywają podmioty gospodarcze, przedsiębiorstwa funkcjonujące na rynku wewnętrznym i zewnętrznym. Konieczność osiągnięcia przewagi konkurencyjnej i podnoszenia innowacyjności firm określona została w strategii rozwoju Podkarpacia jako główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego i ekonomicznego regionu. Zagadnienia te ujęte zostały w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, której celem jest podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy wa-

runki do zrównoważenia rynku pracy oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności. Kluczowe czynniki decydujące o konkurencyjności gospodarki regionalnej to wysoka innowacyjność przedsiębiorstw oraz skuteczne i efektywne wykorzystanie przez sektor przemysłu wiedzy i badań naukowych. Do realizacji głównych przesłańek Strategii Lizbońskiej, a zwłaszcza rozwoju innowacyjności w polskich regionach niezbędne jest dobre wykorzystanie funduszy strukturalnych, a także wdrożenie do praktyki instrumentów ekonomiczno-prawnych obniżających koszty i ryzyko przedsięwzięć innowacyjnych.

Rys. 2. Najlepsze i najgorsze regiony UE w procencie PKB w 2010 r.

Źródło: *Regiony UE – województwo podkarpackie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010.

7. Podsumowanie

Województwo podkarpackie jest obszarem niejednorodnym, o dużym stopniu wewnętrznego zróżnicowania. Dlatego też polityka rozwoju prowadzona przez samorząd wskazuje priorytety rozwoju i obszary wsparcia, które należy promować, by zmniejszyć dystans pomiędzy lepiej rozwiniętymi regionami. Wyniki badań wykazały, że najistotniejszy wpływ na rozwój tego regionu, a także poprawę jego konkurencyjności posiadały zdiagnozowane obszary wsparcia: rozwój przedsiębiorczości, podnoszenie konkurencyjności i przeciwdziałanie marginalizacji tego regionu gospodarczego. Z wyszczególnionych kierunków wsparcia istotne znaczenie dla procesów rozwojowych ma przedsiębiorczość. Jest ona głównym priorytetem Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, wspieranym środkami UE. Analiza wykazała, że dofinansowania wymaga głównie infrastruktura społeczna i techniczna, będąca impulsem w rozwoju istniejących firm oraz kreowaniu nowego potencjału przedsiębiorczości w regionie.

Literatura

- Dane społeczno-gospodarcze – działalność innowacyjna wg regionów*, GUS, Warszawa 2010.
- Klepka M., *Raport z inwentaryzacji Regionalnych Strategii Innowacji (RSI) w Polsce*, PARP Warszawa 2010.
- Olesiński Z., *Zarządzanie w regionie Polska – Europa – Świat*, Difin, Warszawa 2010.
- Pietrzyk I., *Konkurencyjność regionów w ujęciu Komisji Europejskiej*, [w:] *Polityka regionalna i jej rola w podnoszeniu konkurencyjności regionów*, red. M. Klamut, L. Cybulski, Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2010.
- Poznańska K., *Podnoszenie konkurencyjności regionów poprzez wspieranie innowacji małych i średnich przedsiębiorstwach*, [w:] *Wiedza, innowacyjność, przedsiębiorczość a rozwój regionów*, red. A. Jewtuchowicz, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2009.
- Raport Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, Instytut Badania Gospodarki Rynkowej, Rzeszów 2010.
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2007.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2007.
- Stanowisko RSSG*, [w:] *Zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki. Procesy innowacyjne w polskiej gospodarce*, Rada Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów, raport nr 26, Warszawa 2005.
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020*, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2007.
- Świerczewska I., *Rola innowacji w procesie wzrostu gospodarczego*, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2010.
- Szlachta J., *Wnioski dla Polski wynikające z raportu kohezyjnego Komisji Europejskiej: nowe partnerstwo dla spójności. Konwergencja, konkurencyjność, współpraca. Trzeci Raport na temat spójności społecznej i gospodarczej*, Luksemburg 2004, ekspertyza dla MGiP, Warszawa 2004.
- Tokarski T., *Wybrane modele podaźowych czynników wzrostu gospodarczego*, Wydawnictwo UJ, Kraków 2005.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, DzU 2013, poz. 596.

Winiarski B., *Konkurencyjność regionów – polityka regionalna – uwarunkowania makroekonomiczne*, [w:] *Problemy transformacji struktur regionalnych i konkurencyjności regionów w procesie integracji europejskiej*, red. A. Klasik, Z. Ziolo, Wydawnictwo WSiZ Rzeszów 2009, s. 325-326.
www.stat.gov.pl.

DIRECTIONS AND AIMS OF THE REGIONAL DEVELOPMENT POLICY FOR THE REGION OF PODKARPACIE IN THE YEARS 2007-2013

Summary: The regional development policy for the region of Podkarpacie constituting an integral part of the development policy of Poland is supported by EU funds with the use of the principle of co-financing by the resources coming from the central budget and territorial self-government units and other public and private entities. The proper use of structural funds by introducing proper, durable mechanisms of cooperation and coordination between the government and self-governments as well as active participation of social, scientific and economic organisations have particular significance in the process of regional development. As a result, the essential problem is to show the directions and aims of the regional development policy. The aim of the publication – based on the analysis of programme documents for the region of Podkarpacie – is to show the directions of social and economic development for this region, assumptions of the Regional Innovation Strategy in the context of the regional policy and their influence on competitiveness of the region of Podkarpacie, as well as introducing the innovative potential and research and development infrastructure as well as their influence on knowledge transfer in Podkarpackie Voivodeship.

Keywords: regional development, EU funds, innovation.